

ACC. N:R M. 15015: 1-13.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Mona Nilsson, Fårshult*
Härad: *Stuande* Berättare: *olika personer; se uppt. bl. adess.
bakom! och sid. 13!*
Socken: *Döderhult* Berättarens yrke:
Uppteckningsår: *1960* Född år *i*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vätföljden. s. 1-13.

LUF 82

17/3-60

Ordred växtföljd har förekommit
så gott som alltid, här på denna ort
bland medeltora (= 30 tunnlands åkerbruks-
-gårdar samt här omkring). Endast
torpare - torparendatorer och mycket
små gårdar med liten odlad åkerjord
har i stort på jord, nödpat från gå-
den allmänna växtföljden.

Någon större förändring har ej skett ty
även i de fall där ombyte av sädeslag-
sked har man växlat om, med pota-
tefaller rödfrukter, strö-säd, vall och
träda. Man har också — ären med ut-
säde från ena nördas växlat så att
t. ex. det utsäde som växte på sandjord
och mo-snat där, blivit utsäde på
mossjord året därpå. Likaså med
1. potatisen. Den allmänna växt-

-följden här har ända fram till 1950-
1955 talen har varit potatis, råg = höst-
råg, ensäning av gräsfrö i denna på
våren, höstkörd smint (och vanligt 3 år
(tredje året har i så fall getts öres föröning)
därefter hesträda.

Vad beträffar smedjeland så
brändes den sista fällan inom Döden
-hult omkring 1860 ändast för en fåtal
år sedan. Levde ännu såresmän = berättare
som deltagit i bränning av fällor
(smedjeland) i sin barndom.

På smedjelanden togs endast 2 grön-
-or. Första året såddes rof-prö och
när dessa skördats hackades och rens
med en s.k. fälle-räpsa mer höstråg.
På denna skördats (med handkiäre)
2 och kemförhats (ofta med bär-selden)

på hästen, togs det enkla stängslet
 ner = betad mest av de höltsade sm
 smet bränderne vilka förlades hem,
 sen på släd-don och blev till brände,
 därefter tog vildmarken själv hand
 om fällan där det snart var växt
 i alltså skog, och de första åren
 växte mängden av skogsbär = halla
 (hallan) smultra (smultron) samt
 krös-a (flingor). Ett minne har
 vi här från denna tid, det betas i en
 öknamm på grannsocknen Krutdala
 där manfolk har fått öknammet ROV-
klack, därför att denna socken odlade
 så många fälle-ROVOR. ja sen potatis
 -odlingen blivit allmän — i början
 av 1800 talet och något årtionde framåt
 odlades potatis i stället för ROVOR i

fällorna. I Väst dala borna lysstras
dod, och ätjämmt till öknammets kore-
klack, så där vid beräringens ombräning,
ar, slagemål och i skolor.

På herrgårdarn som
hört dalsvarkis-torpars äre tillgå som
huru arbetshjälper började man tidigare
än i bondgårdarna odla rotfrukter.

Vid bondgårdarna har man sökt od-
la rotfrukterna, om möjligt ej för
avläset på gården, därifrån har
man sparat till senare äre portare fram-
ma till och från t. ex. kensmenen
och närmre äre köra hem blaten,
likaså har man öfverna odlat potatis
på utgjordar.

De flata jordbruks-
are har ju snart nog inrett äre kraf-
tis jord med lerbotten eller djupa mynn
4

bär någotlunda goda skördar änen
vid mindre omväxlande årsväxt,
då däremot de lätta sandjordarna
eller s. k. sura mō-sa (= tunga mossar)
som mycket förtämma enom denne
ort, näste besås med beräkning
i dessa fall, och växtföljden näste
bättras efter jordens beskaffenhet.

På de sista 10-20 åren har man
helt enkelt planterat skog — eller låtit
dena själva växa på de oväxande
mossarna, enär det blivit allt för
litet skörd i motsatt till allt arbete som
krävs för vägar, åsar, underhåll
- boar, beemmar och gränder, samt
enkämd av denna jord, skogen
blir en hård konkurrent för jordbruk-
5 et, arbetstiden har anskortats och tim-

pensen stigit, man blir numera kaffer
sko-arbetare än jordbrukets arbeta-
-re. Jordbruket lider brist på arbetskraft,
detta bidrar till att en stor del av den
mossodlingen som förekom i mitten av
1800 talet nu återgår till sko.

Rotfruktsodlingen slog
i senare fört omkring 1930. Tidigare
odlades endast så mycket att dessa
räckte 2- högst 3 månader på stall-
fodring. I början — eller före 1930 od-
lades mest söror, men under den tiden
hade de flesta jordbrukare övergått
till foderbetor (sodderbetor odlas inte
här.) Om rotfrukterna ej
upptogs en helt skift så odlades gräs-
foder på det övriga, sen hände det
att man efter rotfruktsupptagningen

sådde hötråg på det hela. Något
hötråte förekom ej i större mängder.

Spannen är till viss del beströdd med
av härra och råg. Rotfrukterna
^{tas} klippa den närma till växten efter vatt.

Man räknade med att dessa behöfde
väl ansad och ogräsfri jord som
vilat som betesvall och därifrån er-
hållet extra gödning genom betesdjurens
naturliga direkta gödsel.

7 ja, potatis har ingått i växtföljden
i stället för rotfrukter där dessa men-
skat — på grund av för dyr arbets-
kraft. Potatisen har ju ej behövt direkt
handhållning såsom rotfrukter dessa re-
nare fordrar mycket handrensning och
gallring. Potatisodling i större skala
har aldrig förekommit här ty det

har varit ringa avsättning för dessa,
 då varken brännvinstillverkning,
 eller stärkelsefabriker finnes.

Ja man har stundom taget
 2 hötsäes skördar å sad. Den
 första har då betåt av s. k. Midson-
mar-säg (mycket småkornig) den
 har i regel säts i september, och sed-
 an skördats som grönfoder vid
 midsommartiden (den fick således
 icke mogna). Därefter har jorden
 hörts upp, gödats om och besätts
 med vanlig hötsäg som ju får
 mogna. Detta har varit ett sås
 jordförbättringsmedel om t. ex
 jorden varit rik på s. k. lén-tertel
 eller ammoniak och ogräs har detta
 aldrig hemmit till mognad, utan

skördats med midsommarrågen.
Jorden har ju också förbättrats genom
2 års naturlig stau gödrel.

Specialodlingar av något slag
har aldrig förekommit här.

Skogbetena har naturligt-
vis knipats, dels på grund av de ständiga
a omvirkningarna i skogen, dels på
grund av gärdsgårdar, och dels på att
knappast några kreatur någonsin med
det utskott skogsbete som deras företrädare
gjort, de flesta djur är nu borta
vid bete på odlad jord. Ja, växtfölj-
den har näst ändrats av denna an-
ledning man behåller vissa gräsar
längre för bete åt djuren. Andra
tills för en 10 år sedan brukade man
9 ja dessa gamla naturliga betesmark-

är en övergående av från vren-
brunnen — tidigt på våren men
numera synes detta ha upphört
det anses nu kräva det för mycket
arbete, man ger därför djuren något gräs-
foder då de på häarna kemt åt hem
från betet. Gräsfoder odlas därför mer
nu än för då man hade skogen att
släppa djuren på någon vecka medan
man väntade på betesvallens återväxt
eller för att få någon akter fri (från
den avtaqne säden) för att få flytta
djuren dit. Träda förekommer
ej så allmänt som för, flera av
30. tunnänds åkers gårdar: har över-
gått detta mycket arbete med träd-
-an vilken börde höras om. Mint en
10 gång varje vecka, och för de gårdar

- där jorden är välkvämd för övri-
tyckts ansågs den av träd ej betyda
-a något. Med helträda ansågs i
fjärte hand att befria jorden från ogräs.
På grund av de opraktiska jordbruks-
redskap som länge användes t. ex. penn-
harvarna, kunde jorden ej sönderdelas
eller ogräspäterna bli upprötta
med böten förutom det myckna arbe-
tet med att köra i jorden, än från ena
hållet, ända räckan, och sen från andra
hållet, den andra räckan. Vidare
hade man nästan alla diken öppna
för bara 25-30 år tillbaka, dessa
öppna dikenkanter = ski kallat dikes-
renar (där den jord som vid rensning
av dikenna kartats upp på jämba
kanter, juoro svåra ogräshållare,

här fick ogräset gå i frö, vilket sen
 av vinden spreds ut i åkern. Ge-
 nom dikenas igenläggning som s. k.
 täckdike (med stenfylnad) eller ne-
 läggande av rör i dikenene) som sedan
 i en full del försvarar dessa ogräs-
 härdar. Odling av rotfrukter men-
 ne cirka 30 års tid har ju också bi-
 draget till att minska ogräset,
 säkerligen har också odling av
 grönfoder på grund av sin täthet
 och tyngd, bidraget till att minska
 det uppspirande ogräset. Bort om
 arbetskraft har också varit en bi-
 dragande orsak. Man kan dock
 säga att träd ännu förekommer
 här och där, åtminstone period.

Beklättaren Oskar Erik Andersson Tjunt-
ösa gård, Foushult som ger svar på
frågelistan 2. Q. F. 82 här: är en i all
redbar KOKK och samvinnssjuk person.

Han har arbetat med jordbruk hela sitt
liv, är en duktig och dugande jordbrukare.
Han är ägare till en av Döderhults
sockens största och välkötade bondgård-
ar. Hans 3 hemmanvärande söner
i åldern 35 - 27 år deltog också i be-
svaret av denna frågelista.

Upptecknaren änkefru Alina Nilsson
Bot 17, Foushult och som här berättar
något litet om sädeland, har också
varit - åren 1921 - 1934. Bondhustru
och vet det mesta om jordbruk.
Upptecknaren.